

La poesia LGBTQ no vol més armaris

Una antologia de poesia en català aplega per primera vegada versos homosexuals, bisexuals, transsexuals i 'queer'. De Blai Bonet a Maria Sevilla passant per Biel Mesquida i Maria Cabrera, 'Amors sense casa' (Angle) reivindica els poemes que trenquen les normes socials i batallen a contracorrent

a
llegim

44-45

● Entrevistem la periodista Susan Faludi a Budapest ● Es reedita la magna 'Borja Papa' de Joan Francesc Mira

46-47

● Gemma Lienas i el premi Sant Joan de novel·la ● Francesc Serés ressenya el ball amb la marededéu de Perejaume

◆◆◆◆◆ Núria Juanico

AMORS SENSE CASA
V.V.A.A.
ANGLE EDITORIAL
240 PÀG. / 14 €

Maria-Mercè Marçal escrivia a *Sota el signe del drac* (Proa, 2004): "Estic convençuda que només revisitant els textos de les escriptores que ens han precedit amb una mirada altra podem «desemmascarar» i «revelar» tot allò que resta fora dels paradigmes crítics pretesament neutres, construïts al marge d'aquest «plus» que no té lloc en l'ordre simbòlic patriarcal". L'escriptora reivindicava així la necessitat de reescriure la tradició, d'eixamplar les mirades i d'obrir-se també a la literatura relegada als marges.

La seva crida és el far del recull *Amors sense casa* (Angle Editorial, 2018), la primera antologia LGBTQ de poesia catalana. L'edició, a càrrec de l'escriptor Sebastià Portell (ses Salines, 1992), ressegueix un segle de literatura que surt de les convencions socials amb veus veteranes com la mateixa Marçal, Blai Bonet, Maria Antònia Salvà i Francesc Garriga, que comparteixen el volum amb autors en actiu com Biel Mes-

quida, Sònia Moll, Maria Cabrera, Mireia Calafell, Sebastià Alzamora i Maria Sevilla. A més, el recull inclou poemes inèdits de Carles Rebassa i David Vilaseca. En total hi apareixen una trentena de poetes que parlen de desig i d'estimar fora de la norma social preestablerta, però també d'identitats fluïdes, de la dissidència corporal i de la necessitat de trencar amb la categorització binària de gènere. L'antologia és l'altaveu d'amors que al llarg de la història no han trobat casa i que, en el moment actual, ja no la busquen perquè, com assegura Portell, "s'han fet seva la intempèrie".

Una poesia silenciada
La condició sexual d'alguns autors s'ha obviat fins ara

"Hi ha moltes traces de la poesia LGBTQ a la literatura, però fins ara ningú s'havia dedicat a resseguir-les. El llibre va sorgir de la indignació i de la necessitat", explica Portell, que en la seva recerca s'ha guiat per la idea "d'aquells desitjos que no troben on inscriure's". L'antolo-

gia arrenca amb Maria Antònia Salvà (Palma, 1869 - Lluçmajor, 1958) i acaba amb Guillem Gavalrà (Cerdanyola del Vallès, 1997). Entremig s'hi aglutinen els textos de més d'un segle d'escriptors que han transformat en versos la seva manera de veure i entendre l'amor. "Més que necessari, un recull així era inevitable", afirma Maria Sevilla. "Mai havíem tingut tan bones condicions per llegir la poesia LGBTQ amb maduresa com ara", diu Portell. Fins als últims anys, afegeix, el context homofòbic i una crítica excessivament testosterònica han invisibilitzat la poesia que sortia de la norma. "Amb alguns autors el món literari feia esforços per deixar de banda aquesta qüestió o bé mirar-la de cua d'ull", diu Alzamora, que cita el cas de Blai Bonet i defensa "que la literatura catalana actual s'assembla més a un mercat, amb veus que van en moltes direccions diferents, que no pas a un museu com el d'abans, on s'havia d'entrar en silenci".

Com a autor heterosexual que escriu sobre un amor homosexual, Al-

Les frases

Sebastià Portell
ESCRITOR I EDITOR DEL RECELL

«Mai havíem tingut tan bones condicions per llegir la poesia LGBTQ amb maduresa com fins ara»

Sònia Moll
POETA

«M'interessa que la realitat no normativa ocupi espai a la literatura però no que es vegi com una cosa exòtica»

GETTY

L'atenció es posava en el sexe, però a poc a poc se supera aquesta qüestió i el focus literari canvia. Entre els autors més joves, l'interès se centra en les noves vies de reproducció i de família. També predomina l'exploració corporal i metafísica, una sèrie de reflexions que no haurien estat possible sense els escriptors precedents". Maria Sevilla n'és un bon exemple. "No tinc paraules per descriure / la violència d'un cos tan nu / sota la roba", escriu la poeta a *Crip is sexy*.

Dissoldre l'etiqueta

Els joves busquen superar els binarismes de gènere

La definició de l'antologia com un recull LGBTQ era necessària per visibilitzar i reivindicar la poesia sobre amors no normatius, però Portell recalca que la distinció no s'ha de llegir com una etiqueta excloent. També hi insisteix Sònia Moll. "M'interessa que la realitat no normativa ocupi espai a la literatura, però no que es vegi com una cosa exòtica", defensa. De fet, el recull s'adreça a lectors de totes les condicions i adscripcions sexuals amb la intenció d'ampliar les mirades. "Pertanyo al grup dominant de la societat perquè soc home, blanc, heterosexual i de 46 anys. I com a tal em sembla enormement enriquidor descobrir altres punts de vista, tots representen un aprenentatge i tothom hi hauria d'estar obert", diu Alzamora.

Sevilla no rebutja l'etiqueta LGBTQ però admet que no s'hi troba del tot còmoda. "És un subtítol problemàtic, perquè implica crear un discurs i pensar què hi inserim -explica la poeta-. Hi ha autors que són, explícitament, dissidents sexuals. La meua dissidència és corporal, no voldria ocupar un espai que no és el meu". Portell n'és conscient i argumenta que, amb el temps, les sigles LGBTQ desapareixeran. "La poesia del cos ja és un corrent majoritari. Els joves exploren el cos i la sexualitat d'una manera molt natural i enriquidora, i la preocupació per superar els binarismes de gènere és molt més clara que abans. D'aquí uns anys parlarem amb normalitat d'identitats fluides", diu Portell. Mentrestant, el clam de Marçal per rellegir la tradició segueix ressonant amb força. "Cal revisar-nos constantment per no caure en el *pinkwashing* o en el *purplewashing*, que no sigui una façana", afirma Sevilla. Portell reivindica l'antologia com "un contracànon no excloent que suma i que busca l'aparició de tots els altres, i no a la inversa".

EL LLIBRE FUNCIONA COM UN MIRALL DE L'EVOLUCIÓ QUE HA SEGUIT EL COL·LECTIU LGBTQ I DE COM L'HA TRACTAT LA SOCIETAT

zamora és una excepció a l'antologia. La seva presència reflecteix la línia que ha seguit Portell a l'hora de seleccionar els poemes, perquè ha optat per donar pes al contingut i no a la condició sexual o de gènere dels autors. "El pes recau en els textos, no en els escriptors ni en la seva condició identitària", precisa.

De la culpa a la llibertat

L'antologia mostra l'evolució social cap a les identitats LGBTQ
"Que em tornin les paraules / que havia d'haver dit i no vaig dir. / són meves. / i encara em cremen.", escriu Francesc Garriga a *Camins de serp* (2009). La culpa, la vergonya i la frustració són recurrents, sobretot, en els poemes dels escriptors més veterans. "Hi pesa molt l'arrel judeocristiana fins als anys 70, quan tot explota i alguns autors obren el camí", assenyala Portell. Biel Mesquida va ser un d'ells amb *El bell país on els homes desitgen els homes*, del qual l'antologia reuneix tres poemes. "Va aparèixer el 1974 de manera clandestina i en ple

franquisme. Va ser el primer llibre que em censuraven, i quan me'l van retornar tot tatxat em va impressionar", recorda Mesquida, que lamenta que la censura hagi ressorgit en els últims anys. "La censura és legítima. Vivim en una societat molt censoradora que persegueix i ataca tothom que surt de la *normalitat*", diu el poeta. La sensació de vergonya respecte als altres i cap a un mateix també apareix als versos de Sònia Moll, que en un poema aborda l'homosexualitat des de la culpa adolescent. "Tenir un amor en secret, sense poder-lo compartir, és molt dolorós. El pitjor armari és el que ens fem nosaltres mateixes. Per això és important visibilitzar els altres amors i viure'ls en plena llibertat", destaca Moll.

Organitzada de manera cronològica, l'antologia funciona també com un mirall de l'evolució del col·lectiu LGBTQ i el tracte social que han rebut les identitats no normatives. "Els versos surten de l'armari a mesura que avancen els anys -reflexiona Portell-. Als anys 70 bona part de

Tres antologies que han marcat el camí

Paisatge emergent

M. Abelló, N. Aguado, L. Julià i M. Mercè Marçal (Eds)

La Magrana, 1999

Amb poemes de Maria Antònia Salvà, Maria Àngels Anglada, Marta Pessarrodona i Olga Xirinacs, entre d'altres, aquest va ser un dels primers volums que recollia poesia escrita per dones als Països Catalans. L'antologia va encetar la lluita que reivindica i fa visible la creació poètica femenina en català.

Amb accent a la neutra

M.A. Massanet i A. Riera (Ed)

Fins al 2014 no hi havia cap antologia de poetes femenines de Mallorca. Maria Antònia Massanet i Aina Riera van esmenar la mancança amb una extensa antologia

que recopila obres d'una vintena d'autores tan diverses com Antònia Vicens, Antonina Canyelles, Aina Ferrer, Maria Mercè Domínguez i Àngels Cardona.

Com elles

Mireia Vidal-Conte (Ed)

Mireia Vidal-Conte reivindica la poesia de qualitat escrita per dones amb una antologia excepcional formada per obres de les millors poetes internacionals del segle XX. Entre les escriptores que hi apareixen hi ha noms imprescindibles com Anne Sexton, Wislawa Szymborska, Chantal Maillard, Muriel Rukeyser i Felicia Fuster.

Biel Mesquida

POETA

«Vivim en una societat molt censoradora que persegueix i ataca tothom que surt de la 'normalitat'»

Maria Sevilla

POETA

«Cal revisar-nos constantment per no caure en el 'pinkwashing' o el 'purplewashing', que no sigui una façana»

Sebastià Alzamora

POETA

«La literatura catalana s'assembla més a un mercat amb veus en totes direccions que no pas a un museu com el d'abans»